

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Монича Олександра Івановича
«Становлення та розбудова Марамороської православної єпархії
(друга пол. XVII – перша пол. XVIII ст.)» на здобуття наукового ступеня
доктора філософії в галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 032 Історія та археологія**

14 жовтня 2025 року

1. Виконання освітньо-наукової програми. Здобувач ступеня доктора філософії, аспірант 4 курсу денної форми навчання (надалі – Аспірант) Монич Олександр Іванович у повному обсязі виконав індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Аспірант Монич Олександр Іванович в процесі виконання освітньо-наукової програми здобув глибокі ґрунтовні знання за фахом, в повній мірі опанував чітко окреслений програмою обсяг загальнонаукових навичок та компетентностей, необхідних для реалізації послідовного обґрунтованого наукового дослідження, а також пов'язаних із формуванням у Аспіранта загальнонаукового світогляду та дотриманням норм професійної етики.

Аспірант в повному обсязі оволодів комплексом необхідних дослідницьких умінь та навичок, зокрема тих, які стосуються планування та організації послідовності виконання й безпосереднього проведення етапів у відповідності до попередньо сформульованих мети та завдання, застосування комплексу методів та технологій, в тому числі і комп'ютерно-

інформаційних, необхідних для отримання, структурування, аналітичного опрацювання та синтезу даних, перевірки достовірно отриманих результатів, їх систематизації та категоризації.

Аспірант в повній мірі оволодів необхідними мовними компетентностями для репрезентації результатів власного наукового дослідження англійською мовою в усній та письмовій формах, а також для повного розуміння та глибокого якісно-кількісного аналізу іноземних джерел наукової літератури з подальшою формалізацією отриманих даних.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми)

Індивідуальний план наукової роботи Аспіранта Монича Олександра Івановича затверджений рішенням вченої ради факультету історії та міжнародних відносин Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 5 від 22 жовтня 2020 року).

Науковий керівник – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри археології, етнології та культурології факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» Данилець Юрій Васильович.

Термін виконання роботи: 2020–2025 роки.

Аспірант Монич Олександр Іванович послідовно виконав усі розділи затвердженого індивідуального плану наукової роботи у чітко встановлені терміни, що було підтверджено результатами обговорення відповідних проміжних, піврічних та річних звітів на засіданнях кафедри та Вченої ради факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Дослідження проведені Аспірантом у чітко визначені терміни згідно затвердженого плану та графіку, в повному обсязі і у відповідності до

основних стандартів та норм із застосуванням сучасних комп'ютерно-інформаційних підходів для статистичного аналізу даних.

3. Актуальність теми дослідження обумовлена відсутністю в сучасності у вітчизняній історіографії комплексного та ґрунтовного дослідження теми, основу якого б склали передусім архівні матеріали Державного архіву Закарпатської області. Вивчення теми актуалізується також через те, що в поліконфесійному регіоні компактно проживають мультинаціональні меншини, важливим елементом для мирного співіснування яких є наявність автентичних історій. Для подальшого, прозорого існування етносів в їх релігійній традиції архіважливим є пошук механізмів примирення довкола конфесійних конфліктів минулого з уникненням «крайнощів і штампів» та заангажованості. Саме такий підхід дозволяє давати неупереджену та об'єктивну оцінку правдивому минулому і, зрештою, майбутньому розвитку церкви і етносам в краї.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в рамках науково-дослідної теми кафедри археології, етнології та культурології ДВНЗ «Ужгородський національний університет» «Історико-культурні процеси в Європі та Америці від найдавніших часів до сучасності» (номер державної реєстрації 0119U103362).

5. Формулювання наукового завдання (проблеми), нове розв'язання якого отримано в дисертації. Аспірантом одноосібно здійснено пошук та аналіз літератури за темою дисертації, виконано наукові дослідження та опрацьовано отримані результати. Формулювання висновків та аналіз одержаних результатів виконано спільно з науковим керівником кандидатом історичних наук, доцентом Юрієм Данильцем. У дослідженнях і публікаціях використано результати, які були одержано Аспірантом

особисто, а також у співпраці з іншими науковцями. Для отримання результатів дослідження було сформовано ряд наукових завдань, нове розв'язання яких отримано в дисертації. До них відносяться: аналіз стану наукової розробки проблематики в історіографії; формування та характеристика репрезентативної джерельної бази дослідження; опис методологічних підходів й методів, використаних при підготовці роботи; вивчення діяльності православної церкви в північно-східних комітатах Угорського королівства в 1650–1760 рр., дослідження стану міжконфесійних відносин у регіоні на зламі XVII–XVIII ст.; виявлення й дослідження еклізіїчних та політичних обставини, а також хронологічних рамок заснування Марамороської єпархії; з'ясування передумов, причин та етапів перенесення центру управління православною церквою в комітат Мараморош, формування періодизації цього процесу; вивчення аспектів церковно-адміністративної системи управління; висвітлення структурного устрою і розвитку парафій; дослідження етапів розбудови монастирської мережі єпархії; характеристика державно-релігійних відносин в Мараморощині, аналіз їх ролі та форм впливу на діяльність православного єпископату; аналіз теми юрисдикційної діяльності в комітаті мукачівських та фогараських греко-католицьких єпископів; вивчення та аналіз діяльності марамороських православних єпископів, адміністраторів та номінатів; опис постліквідаційної діяльності православної церкви в комітаті.

6. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна. Під час проведеного дослідження автором розроблено наукові положення в результаті дослідження яких отримано результати, котрі мають наукову новизну.

Автором уперше: на основі залучення значної кількості архівних матеріалів у вітчизняній історіографії здійснено спробу предметного, комплексного аналізу становлення й розбудови Марамороської православної єпархії в другій половині XVII – першій пол. XVIII ст.; опрацьовано

вітчизняну та зарубіжну історіографію проблеми, оцінено ступінь наукової розробки теми; введено до наукового обігу нововиявлені документи Державного архіву Закарпатської області, які містять у собі важливу інформацію про діяльність православної церкви в зазначений період; проаналізовано процес становлення основних церковно-адміністративних суб'єктів Марамороської єпархії, їх організаційну та структурну еволюцію; з'ясовано суть, особливості, головні наслідки, основні етапи та причини перенесення центру керівництва православною церквою у 1661–1690 рр.; розглянуто Марамороську православну єпархію як незалежну і виокремлену церковну інституцію, що мала місце в церковній історії краю та Європи; Пошукачем також уточнено і доповнено: наявні дослідження з церковної історії Закарпаття та Східної Європи; знання про події й факти Марамороської православної єпархії, зокрема: реконструйовано процеси юрисдикційного переуступлення парафій і монастирів; процеси імплементація унії в 1690 – 1760 рр.; стан міжконфесійних відносин в регіоні. Крім того отримали подальший розвиток: вивчення комплексу іноземних архівних джерел, що стосуються локаційної церковної історії; вивчення вузької специфіки діяльності монастирів, церковно-державних відносин у комітаті Мараморош та структурної розбудови єпархій у XVIII ст.; дослідження храмового будівництва на землях північно-східних комітатів Угорського королівства; тематичний аналіз рукописних статутів як джерел регламентації статутних богослужінь тощо.

7. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Дисертація за характером і змістом розкритих питань є новітнім комплексним і системним дослідженням еклізії діяльності Марамороської православної єпархії. Наукові положення та узагальнення, сформульовані в дисертаційній роботі, теоретично обґрунтовані і підтверджені переконливими висновками, що мають вагоме значення у подальшому вивченні діяльності православної

церкви на Закарпатті загалом та Марамороської православної єпархії в XVII – XVIII ст. зокрема. Ці положення і висновки відображені також у наукових публікаціях аспіранта та його доповідях на конференціях. Автор застосував важливі міждисциплінарні концепти та розмаїття історичних методів дослідження. Олександр Монич опрацював значний обсяг джерел та наукової літератури (1069 позицій), що уможливило поєднання в роботі конфесійної толерантності і уникнення штампів уособленої філо-релігійності.

8. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи.

Теоретичне значення одержаних результатів. Дослідження має значення для формування об'єктивного історичного погляду на історичні факти та події.

Практичне значення проведеного дослідження передусім полягає в отриманні результатів, які дозволяють по-новому підійти до розв'язання низки історичних проблем із історії православної церкви та її міжконфесійної комунікації у XVII – XVIII ст.

Використання результатів. Основні положення й висновки праці можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях регіональної церковної історії, історії України, історії міжнародних, церковно-державних відносин, при підготовці історико-краєзнавчих та науково-популярних видань, екскурсійних довідників, при розробці навчальних курсів у закладах вищої освіти, а також при розробці навчально-методичних посібників з історії церкви у вищих духовних освітніх закладах. Фактографічний матеріал, що міститься в роботі, може бути корисним для дослідження в царині релігійної археографії та просопографії, а також при написанні дисертаційних досліджень із церковної історії Мараморощини.

9. Оцінка мови та стилю. Дисертацію написано належною науковою і грамотною українською мовою. Стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність,

лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність). Робота має чітку структуру і послідовність. В роботі зустрічаються іноді технічні огріхи, однак вони не впливають на загальний позитивний висновок щодо рекомендації дисертації до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

10. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Цитовані джерела і дослідницька література, а також бібліографічний опис списку використаних джерел дисертації оформлений здобувачем наукового ступеня за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», що регламентує принципи оформлення бібліографічних посилань на джерела інформації. Використаний державний стандарт один з видів оформлення бібліографічних посилань в Україні, який широко застосовують при оформленні списків використаної літератури університети, наукові журнали та видавництва. Стандарт визначає три види посилань: позатекстові, внутрішньотекстові та підрядкові. Пошукачем був обраний останній формат покликань на джерела та літературу.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Дисертаційне дослідження, його завдання, методологія та результати є тісно пов'язані з концептуальними положеннями та науковими досягненнями галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія. У виконаній роботі пошукач продемонстрував глибоке розуміння проблемної області в межах спеціальності. Останнє забезпечується шляхом узгодження теми дисертації з профілем спеціалізованої вченої ради, до якої вона подається, та відповідністю проведеного дослідження критеріям галузі науки, визначеним у паспорті спеціальності.

Проведене дослідження свідчить, що Аспірант вміє розв'язувати складні теоретичні завдання й вирішувати практичні проблеми у сфері історії та археології. Дослідницька праця є демонстрацією імплементації культури об'єктивних, незаангажованих і неупереджених знань в галузі історії в освітньому та науковому просторі. Завдяки відповідності роботи спеціалізації 032 здійснюється популяризація досліджень еклізії, європейської історії України в окремому її регіоні, а також віталізується педагогічний принцип «вчити навчаючись». Аспірант вміло характеризує явища минулого в тих системах цінностей, у яких вони виникли, і використовуючи вагомий джерельний арсенал дає їм фахову оцінку.

12. Зауваження та рекомендації. В ході написання дисертаційної роботи Аспірантом було враховані зауваження та рекомендації надані науково-педагогічними працівниками кафедри археології, етнології та культурології ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в процесі попередніх обговорень роботи під час проміжних, піврічних та річних звітів Аспіранта на засіданнях кафедри. Відмічені зауваження та побажання носять суто рекомендаційно-консультативний характер і в жодній мірі не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, а також не зменшують рівнів її наукової новизни та практичної значимості, і відтак не є перешкодою для її подання в разову спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

13. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Наказом Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями). Дисертаційна робота Монича Олександра Івановича на тему «Становлення та розбудова Марамороської православної єпархії (друга пол. XVII – перша пол. XVIII ст.)» повністю відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

14. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок аспіранта до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації. Основні наукові результати дисертаційної роботи висвітлені у публікаціях та розкривають її основний зміст. Основні положення дисертації, які є особистим доробком автора, викладено у 39 наукових працях, загальним обсягом 2024 сторінок, з яких: 11 статей – у наукових фахових виданнях України (одне з яких індексується на платформі «Scopus»), 6 публікацій розміщені у виданні, яке індексується в міжнародній наукометричній базі «Index Copernicus», 6 публікацій розміщені в тезах матеріалів міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій, додатково відображено результати дослідження у 4 міжнародних виданнях, 7 вітчизняних наукових виданнях, 3 індивідуальних монографіях, 2 предметно-тематичних каталогах де автор є упорядником.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Мони́ч О. Миколаївський монастир у селі Alsó Karaszló (Заріччя) (за документами Державного архіву Закарпатської області). *Архіви України*. 2019;2(319):167-186. *(Особистий внесок: здобувач самостійно провів всі етапи дослідження, вперше опублікував маловідомі джерела ДАЗО та підготував публікацію до друку).*

Ключові слова: церква, Мукачево, Мараморош, Заріччя, Імстичово, єпархія, єпископ, монастир, чернецтво, унія, ігумен, настоятель, документ, архів, дослідження, грамота, записка.

URL: <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/319>

ISSN: 0320-9466 (Print)

2. Мони́ч О. Діяльність православної єпархії в комітаті Мараморош у першій половині XVIII століття. *Архіви України*. 2020;4(325):107-127.

(Особистий внесок: дисертанту належить провідна роль в опрацюванні результатів дослідження, їх систематизації, інтерпретації та підготовці публікації. Робота одноосібна, що в еквіваленті дорівнює 100 %).

Ключові слова: єпископ, єпархія, монастир, унія, православ'я, комітат, юрисдикція, утиски.

URL: <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/issue/view/77>

DOI: <https://doi.org/10.47315/archives2020.325.107>

3. Мони́ч О. «QUASI»-єпископи та адміністратори Марамороської православної єпархії (1706–1739 рр.). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Історія.* 2021;1(44):10-17. *(Особистий внесок: здобувач самостійно провів всі етапи дослідження, опрацював маловідомі джерела ДАЗО та підготував публікацію до друку. В публікації 100 % авторської роботи).*

Ключові слова: Мараморош, церква, єпископ, єпархія, адміністратор, священник.

URL: <http://visnyk-ist.uzhnu.edu.ua/article/view/231778>

DOI: [https://doi.org/10.24144/2523-4498.1\(44\).2021.231778](https://doi.org/10.24144/2523-4498.1(44).2021.231778)

4. Мони́ч О. Петро-Павлівський монастир в селі Irhóc (Вільхівці) у XVIII ст. *Емінак.* 2021;2(34):67-75. *(Особистий внесок: здобувачу належить провідна роль в опрацюванні результатів дослідження, їх систематизації, інтерпретації та підготовці публікації до друку. Робота є одноосібна, що дорівнює 100 %).*

Ключові слова: Мараморош, єпархія, монастир, єпископ, настоятель, ігумен, монастир, чернецтво, документ.

URL: <https://www.eminak.net.ua/index.php/eminak/article/view/515/337>

DOI: [https://doi.org/10.33782/eminak2021.2\(34\).515](https://doi.org/10.33782/eminak2021.2(34).515)

5. Данилець Ю., Мони́ч О., Керецман Н. Історичний розвиток Благовіщенського монастиря в селі Bedőháza (Бедевля) у світлі нових архівних документів. *Старожитності Лукомор'я.* 2021;5(8):7-15. *(Особистий внесок: Пошукач опрацював нововиявлені документи, здійснив*

підготовку публікації до друку, що за обсягом еквівалентне 70% роботи; Ю. Данилець зробив критичний аналіз існуючої історіографії теми, що дорівнює 15% роботи; Н. Керецман здійснила археографічний огляд джерел, що склало 15% публікації).

Ключові слова: Мараморош, монастир, настоятель, ігумен, чернецтво, документ, храм

URL: <http://www.lukomor.mosk.mksat.net/index.php/lukomor/article/view/106>

DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2021.5.106>

6. Мони́ч О. Становлення і розбудова Петро-Павлівського чоловічого монастиря в селі Біксад на Закарпатті у XVIII ст. (за документами Державного архіву Закарпатської області). *Архіви України*. 2021;4:118-137. (Особистий внесок: здобувач самостійно брав участь у формуванні джерельної бази (більшість документів ДАЗО вводиться в науковий обіг вперше), узагальненні результатів та підготовці статті до публікації, що відповідає 100 %).

Ключові слова: Держархів Закарпатської області, документ, монастир, єпископ, настоятель, чернецтво, монах, єпархія.

URL: <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/article/view/136>

DOI: <https://doi.org/10.47315/archives2021.329.118>

7. Мони́ч О. Церковно-адміністративна діяльність Мукачівського «quasi»-єпископа Івана Йосипа Годермарського у світлі документів ДАЗО. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки*. 2021;33:5-14. (Особистий внесок: здобувачем здійснено аналіз джерел та наукових тематичних праць, систематизовано наукові розвідки, що висвітлюють різні аспекти діяльності еклізіального ієрарха, підведено підсумки та окреслено перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Доробок є самостійним дослідженням і дорівнює 100 %).

Ключові слова: єпископ, імператор, єпархія, унія, монастир, адміністратор, вікарій, номінант.

URL: <https://periodicals.karazin.ua/uahistory/article/download/21008/19725/>

DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6505-2021-33-01>

8. Мони́ч О. Адміністративний устрій Марамороської єпархії на зламі XVIII століття. *Літопис Волині*. 2022;26:132-138. (Особистий внесок: здобувач самостійно опрацював історіографію та джерельний матеріал, зробив їх аналіз, інтерпретацію та підготував публікацію до друку, що склало 100 % одноосібної роботи).

Ключові слова: єпархія, єпископ, парафія, монастир, собор, духовенство, протопоп.

URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/307/251>

DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.26.21>

9. Мони́ч О., Міськов І. Єпископські та монастирські сфрагіси 1690–1735 рр., як джерело до вивчення історії Марамороської православної єпархії та Марамороського унійного вікаріату. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Історія*. 2022;1(46):167-190. (Особистий внесок: О. Мони́ч самостійно опрацював виявлені документи, зробив їх церковно-історичний аналіз та підготував публікацію до друку, що еквівалентне 85% роботи; І. Міськов здійснив фаховий, археографічний та сфрагістичний аналіз виявлених джерел, що склало 15% роботи).

Ключові слова: Мараморош, церква, єпископ, єпархія, вікаріат, печатка, підпис.

URL: <http://visnyk-ist.uzhnu.edu.ua/article/view/257462>

DOI: [https://doi.org/10.24144/2523-4498.1\(46\).2022.257462](https://doi.org/10.24144/2523-4498.1(46).2022.257462)

10. Мони́ч О. Становлення і розвиток Імстичівського монастиря в XVIII ст. у світлі нових документів ДАЗО. *Літопис Волині*. 2022;27:74-84. (Особистий внесок: здобувач самостійно опрацював нові джерела ДАЗО, виконав їх аналіз, узагальнив результати дослідження та підготував публікацію до друку, що відповідає 100% роботи).

Ключові слова: комітат, єпархія, єпископ, монастир, настоятель, ігумен, грамота.

URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/365>

DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.27.13>

11. Мони́ч О. Археографічний огляд репрезентованих і публікація нових джерел з історії Буковецького монастиря 1738–1810 рр. (за фондovими зібраннями Державного архіву Закарпатської області). *Сіверянський літопис*. 2024;1:104-121. *(Особистий внесок: здобувач зібрав та проаналізував наявну історіографічну базу та опрацював нововиялені джерела, представлені документами ДАЗО. Автор одноосібно здійснив археографічний і порівняльний аналіз джерел, а також узагальнив результати дослідження, що є рівнозначне 100% роботи).*

Ключові слова: документ, монастир, храм, єпископ, настоятель, монах, печатка.

URL: <https://sl-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/430>

DOI: <https://doi.org/10.58407/litopis.240112>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

12. Мони́ч О. Участь єпископату Марамороської єпархії в розбудові монастирів Румунії у 1690–1740 рр. *Актуальні питання науки, освіти і суспільства в Україні та світі : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф.; 2022 Берез 30; Полтава. Полтава: ЦФЕНД; 2022. с. 70-73. (Особистий внесок: Здобувач самостійно зібрав та проаналізував історіографію тематики, представлену виданнями вітчизняних та румунських еклізійних істориків, здійснив порівняльний аналіз джерел та узагальнено результати дослідження).*

13. Мони́ч О., Данилець Ю. Розвиток Архангело-Михайлівського монастиря у селі Giulești (Джулин) в 1692–1809 рр. *Наука, Освіта, Суспільство очима молодих : зб. матеріалів XV Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти та молодих учених. 2022 Трав 17; Рівне. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет; 2022. с. 161-162. (Особистий внесок: Олександр Мони́ч виконав належний аналіз та*

узагальнення історичних джерел та здійснив узагальнення результатів дослідження, що еквівалентне 85% роботи; Ю. Данилець проаналізував історіографічну базу, що склало 15% роботи).

14. Мони́ч О. Історичний розвиток монастиря в селі Vârsana (Барсана) у XVIII ст. (за документами ДАЗО). *Гуманітарний корпус : зб. наук. ст. з актуальних проблем філософії, культурології, історії, психології та педагогіки. «Актуальні наукові проблеми та інноваційні рішення в контексті XXI століття» : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Наукові пошуки: актуальні дослідження, теорія та практика. 2022; Київ: ТОВ «НВП Інтерсервіс»; 2022;46. с. 56-59. (Особистий внесок: дисертанту належить провідна роль в опрацюванні результатів дослідження, їх систематизації, інтерпретації та підготовці публікації. Робота одноосібна, що дорівнює 100 %).*

15. Мони́ч О. Становлення і розбудова чоловічого монастиря в селі Moiseiu (Мойсей) у XVIII – XIX ст. *VI Таврійські історичні наукові читання : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 2022 Жовт 14-15; Київ. Львів; Торунь: Liha-Pres; 2022. с. 21-24. (Особистий внесок: пошукач самостійно провів всі етапи дослідження і підготував доповідь до друку. Доповідь відповідає 100 % авторської роботи).*

16. Мони́ч О. Монастирські школи Мукачівської та Марамороської єпархій (XVIII – XIX ст.) як освітня парадигма духовного виховання. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті : міжнар. періодичний зб. наук. пр. 2022; Харків: ВННОТ; 2022. с. 829-832. (Особистий внесок: пошукач одноосібно здійснив написання доповіді, взяв участь в конференції та підготував отримані результати до друку. Самостійна робота дорівнює 100 %).*

17. Мони́ч О. Прозелітична діяльність Мукачівського греко-католицького єпископа Симеона Стефана Ольшавського у комітаті Мараморош в 1733–1735 рр. *Каразінські читання (історичні науки) : тези доп. 76-ї Міжнар. наук. конф. 2023 Кві 21; Харків. Харків: Харківський*

Національний Університет імені В. Н. Каразіна; 2023. с. 74-76. *(Особистий внесок: Монич О. самостійно здійснив дослідницьку роботу для написання доповіді, взяв участь в конференції та підготував матеріали до друку. Відсоток одноосібної праці складає 100 %).*

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

18. Монич О. Аспекти юрисдикційних інкорпорацій в Мараморощині у XVII – першій половині XVIII ст. *Наукові Записки БІНДЦ*. 2021;8:10-35. *(Особистий внесок: Пошукач одноосібно провів наукове дослідження та узагальнив його основні положення і висновки).*

19. Монич О. Установление юрисдикции Мукачевской греко-католической епархии в комитате Мараморош в 1690–1733 гг. *Pravoslávny Teologický Zborník*. 2022; XLVIII(33): 242-292. *(Особистий внесок: Монич О. самостійно опрацював історіографію теми, зробив підсумки та окреслив перспективи подальших досліджень у цьому напрямі).*

20. Монич О. Окремі аспекти канонічно-правового та адміністративно-богослужбового устрою парафій Мукачівської і Марамороської єпархій у комітатах Угоча, Унг і Мараморош в 1747–1753 рр. (за протоколами візитацій Мукачівського греко-католицького єпископа Михайла Мануїла (Ольшавського)). *Церковно-історичний збірник Волинської духовної семінарії*. 2022;3:32-47. *(Особистий внесок: Здобувач одноосібно здійснив дослідницьку роботу, підвів підсумки та висновки теми).*

21. Монич О. Історичний розвиток монастиря в селі Біла Церква (Biserica Alba) у XVIII ст. (за фондovими зібраннями Державного архіву Закарпатської області). *Церковно-історичний збірник Волинської духовної семінарії*. 2023;4:22-32. *(Особистий внесок: процес дослідження теми пошукач здійснив самостійно. В результаті роботи було опрацьовано значний масив джерел ДАЗО, зроблено їх аналіз та систематизацію, що сприятиме подальшому дослідженню теми).*

22. Мони́ч О. «Катало́гъ или Реєстръ честныхъ отецъ и братіи Ч.С.В.В.», як просопографічне джерело до вивчення чернецтва в Марамороському комітаті в 1756–1796 рр. (за документами Державного архіву Закарпатської області). *Наукові Записки БІНДЦ*. 2023;10:115-139. *(Особистий внесок: наукове дослідження дисертант здійснив самостійно. Завдяки застосуванню міждисциплінарного методу та системному аналізу джерел ДАЗО були оприлюднені результати, що вносять нові відомості до заявленої теми).*

23. Мони́ч О. Полеміст ієрей (Оросвиговський) (1637/39–1710). *Науковий вісник Ужгородської української богословської академії імені святих Кирила та Мефодія*. 2006;3:50-62. *(Особистий внесок: дослідження теми О. Мони́ч здійснив самостійно. Автор здійснив фаховий аналіз історіографії, ввів у науковий обіг нові відомості про діяльність полеміста Михайла Андрелли, обґрунтував висновки і перспективи подальшого дослідження тематики).*

24. Мони́ч О., диякон. Мараморошська святиня: нариси з історії Грушівського монастиря. Ужгород: Патент. 2008. с. 248. *(Особистий внесок: в результаті одноосібної наукової роботи автору вдалося проаналізувати існуючі тематичні праці, вперше оприлюднити нові джерела ДАЗО з історії Грушівського монастиря, обґрунтувати висновки і відмітити маловивчені сторінки суспільно-політичної, еклізіїної, соціально-просвітницької діяльності обителі та її настоятелів).*

25. Мони́ч О. Свято-Успенський дерев'яний храм Углянського жіночого монастиря (XX ст.). Діяльність мараморошського православного єпископа Досифея (Федоровича) (1717–1733). *Науковий вісник Ужгородської української богословської академії імені святих Кирила та Мефодія*. 2008;4-5:11-16. *(Особистий внесок: здобувач самостійно опрацював сталу історіографію, доповнив її виявленими джерелами місцевих архівів, відкоригував сталі відомості про діяльність останнього єпископа Досифея Феодоровича).*

26. Мони́ч О. Заневський монастир в Полонинах: нариси з історії Угольського та Углянського монастирів. Ужгород: Патент. 2009. с. 328. *(Особистий внесок: автор вперше в історіографії Православної Церкви Закарпаття зробив узагальнююче дослідження теми та опублікував джерела ДАЗО, які в новому світлі презентують історію одного давніх монастирів Мукачівської єпархії).*

27. Мони́ч О. Пастирська діяльність останнього православного єпископа Досифея (Феодоровича) Угольського (1648–1733) (до 280-річчя з дня смерті). *Наукові записки Ужгородського університету. Серія : Історично-релігійні студії.* 2013;2:127-142. *(Особистий внесок: здобувач самостійно опрацював існуючу тематичну історіографію, зробив висновки до теми та окреслив коло нових завдань для подальшого дослідження архіпастирської діяльності єпископа Досифея).*

28. Мони́ч О. До історії Кричівського монастиря (за матеріалами Державного архіву Закарпатської області). *Труди Київської Духовної Академії.* 2013;18:289-305. *(Особистий внесок: одноосібний доробок є презентацією першого узагальненого дослідження історії появи та діяльності давнього чоловічого монастиря в с. Кричово. До наукового обігу автором введено нові документи ДАЗО, які раніше не публікувалися).*

29. Мони́ч О. Нескорена правда: нариси з історії Кричівського монастиря. Ужгород: Патент. 2018. с. 160. *(Особистий внесок: монографія здобувача є авторським дослідженням появи та розбудови одного з монастирів Мараморошу – Кричівського. В результаті роботи узагальнено існуючі та презентовано нові відомості про діяльність чернечого осередку).*

30. Мони́ч О. Регламентація монашого життя на Закарпатті на прикладі «Уставу Мукачівського монастиря» в авторстві архімандрита Васи́лія (Проні́на). *Наукові Записки БІНДЦ.* 2013;2:86-93. *(Особистий внесок: здобувач вперше проаналізував і опублікував рукописний статут Мукачівського монастиря в авторстві архімандрита Васи́лія (Проні́на)).*

31. Мони́ч О. До питання про богослужбовий зв'язок Закарпаття з Афоном (на прикладі Тіпикону Угольського монастиря XVII? ст.). Афонська спадщина. 2016;3-4:147-158. *(Особистий внесок: пошукач наукового ступеню робить спробу комплексного дослідження теми богослужбових зв'язків Закарпаття з монастирями святої гори Афон. В доробку вперше здійснено аналіз і публікацію важливого джерела, Тіпикону Угольського монастиря XVII ст.).*

32. Мони́ч О. Краснобрідський Свято-Духівський чоловічий монастир в 1 пол. XVIII-го на початку XX століття (за матеріалами ДАЗО). *Prawosławny Biblijny Almanach*. 2018;I:148-167. *(Особистий внесок: здобувач самостійно опрацював, проаналізував, зробив висновки і окреслив коло питань для майбутніх досліджень теми. Більшість документів ДАЗО з історії Імстичівського монастиря оприлюднені вперше).*

33. Мони́ч О. До історії бібліотеки Мукачівського монастиря. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. праць*. 2018;23:217-227. *(Особистий внесок: при дослідженні теми Мони́ч О. вперше зібрав, систематизував і проаналізував нові документи з архіву Мукачівської православної єпархії, що мають відношення до вказаної теми).*

34. Мони́ч О. «Волошській раздоръ»: окремі аспекти історії локаційного опору унії в 2 пол. XVIII століття. *Наукові Записки БІНДЦ*. 2019;6:356-382. *(Особистий внесок: здобувач здійснив критичний огляд існуючої історіографії і на основі нових джерел ДАЗО значно доповнив існуючі відомості про локаційний опір унії в комітаті Мараморош у 2 пол. XVIII ст.).*

35. Мони́ч О. «Імстичівський екзил» в часи правління останніх православних архієреїв Мукачівської єпархії: Іоанікія (Зейкана) та Мефодія (Раковецького). *Наукові Записки БІНДЦ*. 2019;6:383-409. *(Особистий внесок: пошукач самостійно зробив спробу аналізу архіпастирської діяльності єпископів Іоанікія (Зейкана) та Мефодія (Раковецького). Виокремлено увага*

публікації була приділена етапам і ситуативним причинам перенесення центру управління Мукачівською єпархією з комітаті Берег в Мараморош).

36. Мони́ч О. Окремі аспекти юрисдикційного підпорядкування Мукачівської єпархії (кінець XIV – 1 пол. XVIII ст.). *Pravoslávny Teologický Zborník*. 2019;XLV(30):88-152. (Особистий внесок: здобувач самостійно зробив аналіз теми юрисдикційного підпорядкування Мукачівської єпархії з кінця XIV – до 1 пол. XVIII ст. В науковий обіг автором введено нові джерела ДАЗО).

37. Давні монастирі Мукачівської єпархії (1360–1800). Зведений предметно-тематичний каталог документів Державного архіву Закарпатської області. Фонд № 64, описи 1, 4, 5; Фонд № 151, описи № 1, 5, 6, 22, 25. 25. Ужгород: РІК-У. 2021. Т. I. с. 392. (Особистий внесок: здобувач є одноосібним автором проєкту в якому самостійно дешифрував, опрацював і систематизував 9058 документів ДАЗО).

38. Давні монастирі Мукачівської єпархії (1800–1900). Зведений предметно-тематичний каталог документів Державного архіву Закарпатської області. Фонд № 64, описи №№ 2, 3, 4, 5; Фонд № 151, описи №№ 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 25. Ужгород: РІК-У. 2022. Т. II. с. 360. (Особистий внесок: здобувач самостійно дешифрував, каталогізував і систематизував 35427 документів ДАЗО. Разом в двох перших томах автор проєкту опрацював 44485 справ.).

39. Мони́ч О. Становлення і розбудова православної парафії «грецьких торговців» в м. Ужгороді у 1760–1900 рр. за документами ДАЗО (фонд № 64). *Наукові Записки БІНДЦ*. 2022;9:89-109. (Особистий внесок: пошукач на основі джерел ДАЗО робить спробу комплексного дослідження теми появи та діяльності парафії греків в Ужгороді у 1760–1900 рр. В результаті дослідження опрацьовано понад сто джерел ДАЗО, переважна більшість з яких вводиться в науковий обіг вперше).

15. Результати перевірки роботи на академічний плагіат.

Перевірка дисертаційної роботи проводилася сертифікованою програмою StrikePlagiarism.com. У ході перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Виявлені за допомогою програми StrikePlagiarism.com текстові співпадіння (цитування) мають посилання на відповідні першоджерела, внесені до списку використаної літератури. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату. Подані до захисту наукові матеріали є власним напрацюванням Аспіранта, текст дисертації є оригінальним. Згідно протоколу аналізу подібності дисертації КП 1 складає: 2.75%; КП 2: 0.62%; КЦ: 7.99%. Робота визнається самостійною та рекомендується бути допущеною до захисту.

Положення дисертації апробовано на розширеному засіданні кафедри археології, етнології та культурології із залученням фахівців із кафедри модерної історії України та зарубіжних країн факультету історії та міжнародних відносин (протокол №3 від 14 жовтня 2025 р.). За результатами засідання ухвалено затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів та рекомендувати до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційну роботу Монича Олександра Івановича на тему «Становлення та розбудова Марамороської православної єпархії (друга пол. XVII – перша пол. XVIII ст.)» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Головуючий на засіданні

к.і.н., доцент, завідувач кафедри археології, етнології та культурології

ДВНЗ «УжНУ»

Володимир МОЙЖЕС

Підпис к.і.н., доц. Мойжеса В.В.

засвідчую

Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена МЕЛЬНИК

